

Stikka

HAMAR Y'S MEN'S CLUB Red.: Layout: John
Nils Krisian

Nr. 2 2025 Årg. 54

ETTERTANKAR VED 80 ÅRSJUBILEET FOR FRIGJERINGSÅRET 1945

Det var eit tankevekkjande foredrag biskop Finn Wagle heldt i Hamar Ys Men's Club tysdag 22.april: «Krigsbarna – de siste tidsvitner.» Han innleidde med å seia at krigsbarna like gjerne kunne vore Ukrainas born, dei som veks opp i skuggen av Russlands full-skala invasjon. For ikkje å snakka om borna på Gazastripa.

Når vår eiga samtid er så dystert, kvi- for skal vi då dvela ved krigsbarna som voks opp i Noreg i skuggen av andre verdskri- gen? Historisk kan nok temaet vera interes- sant, men kan det ha noko å seia oss – ut over det reint historiske? Wagle meinte at dei norske krigsbarna si historie er ei påmin- ning om kor vanskeleg ein forsoningspro- sess kan vera i etterkant av krigen. Han hev- da at 80 år etter krigens slutt, er ikkje folke- forsoninga ført til endes. Det var med god grunn Berge Furre avslutta sin kronikk i Af- tenposten etter frigjeringsjubileet i 1995 med fylgjande spørsmål: «Er vi eit uforsonleg folk, eigentleg?»

I fredsrusen i maidagane var det mange som blei oversett og gløymde i årevis etter krigen. Kva skjedde med krigsseglara- ne då dei kom heim etter krigen? Mange av dei møtte ei kald skulder frå fleire av sam- funnsinstitusjonane våre. Dei fekk heller ik- ke si rettmessige løn, som dei hadde spart opp i Nortashipfondet, før det gjekk nesten 30 år. Trass i rosande ord frå styresmaktene

i seinare år, er dette ein skamplett vi ikkje kan bortforklara. Tidsvitna dør. Dei skulle hatt ein plass ved kongens bord for lenge sidan. Og kva med ektefellene deira og bor- na deira og barneborna? Dei leid også og mange lir framleis den dag i dag.

Det same gjaldt jødane og deira etter- komarar som kom attende til Noreg etter krigen. Dei møtte heller ikkje mange som ville gje dei oppreisning og ein ny start i li- vet. Eigedomane deira var blitt konfiskerte eller selde. Då krigen var slutt fekk dei ing- en kompensasjon. Først i 1997 fekk dei ei oppreisning som det står respekt av, men då var mange av dei det gjaldt døde. På ny ser vi farlege teikn i tida til ein gryande antise- mittisme i landet vårt og i Europa. «Du må ikke sove», sa Øverland. Det gjeld også i dag.

Ei anna gruppe som leid stor urett etter 8.mai 1945, var dei kvinnene som var blitt forelska i tyske soldatar og fekk born med dei. Domen over dei og borna deira var både hjartelaus og hard. Først i seinare år har vi våga å setja ord på den uretten dei blei offer for. I 2017 bar endeleg dåverande statsminister Erna Solberg fram både orsa- king og sjølvkritikk på vegne av storsamfun- net. Kyrkja vår har også noko å svara for i ettertid! Ei mor som fekk barn med ein tysk soldat, måtte naudbe presten om å døypa

(Fortsetter på side 2)

(Fortsatt fra side 1)

barnet hennar. Då jenta skulle vera kofir-
mant, nekta den same presten henne å vera
med. Det enda med at jenta og ei veninne av
henne drog inn til byen og blei konfirmert
der.

Dei som hadde foreldre som var med i
NS, hadde det heller ikkje enkelt. Rett nok
litt avhengig av kvar i landet dei budde.
Sume møtte omtanke medan andre blei mob-
ba og isolerte. Heldivis fanst det både born
og vaksne som våga å bryta isolasjonen. Gu-
ten Marius ville ikkje vera med på å eksclu-
dera andre. Han sa til seg sjølv: »Dette går
ikkje lenger. Du må helsa på dei!» Mona Le-
vin har fortalt frå sin eigen oppvekst i etter-
krigstida i Oslo. Sjølv hadde ho vore med på
ei dramatisk flukt til Sverige i 1942. I nær-
miljøet i Oslo etter krigen der dei budde, var
det også fleire NS-familiar som var prega av

stigmatisering og isolasjon. Då var det far til
Mona, den berømte pianisten Robert Levin,
sa til dottera: «Gå bort og lek med barna, du.
De har jo ikke gjort noe galt.»

I 2015 lova justisministeren at depar-
tementet ville setja i gang eit arbeid med å
dokumentera NS-bornas livssituasjon i etter-
krigstida. 10 år etter har ingenting kome frå
styresmaktene. I desse vakre maidagane skal
vi feira 80-årsjubileet for frigjeringa med takk
for fred, rettferd og fridom. Det gjer vi rett i.
Men kva med folkeforsoninga som Finn
Wagle etterlyste: «Vi har ingen tid å miste!
Også NS-barnas historie inneholder sider
som ikke er en rettsstat verdig. Storsamfun-
nets forsoning med denne delen av sin et-
terkrigshistorie bør definitivt skje mens det
fremdeles finnes NS-barn i live.»

Nils Kristian

JEG HAR TENT OPP BÅLET

*Hvis jeg har forstått Bibelen rett,
så er det i himmelen store saler.
Der det glitrer av diamanter og edelsteiner.
Vi skal være en stor flokk som samles der.
Problemet er at jeg ikke trives i gullforgylte saler,
og jeg vil ikke ha så mye folk rundt meg.*

*Når dere kommer etter, kan dere speide etter et bål.
Det har jeg tent opp under ei rimfrossen gran.
Det spraker fra nyingen,
og fra svartkjelen lukter det nykøkt kaffe.*

*Mot grana har jeg satt opp skiene mine,
og jeg har lagt ut reinskinn
med plass til dere alle.*

Trond Vidar Vedum - fra samlingen "Det er
nå det skjer.

KOM IGJEN -

*Dypt der inne,
bakenfor det tunge kneet mitt i dag,
ligger et annet lite kne,
litt skittent og med skrubbsår på.
Og inne i fingrene mine, alle fem,
ligger en liten hånd, en annen,
ennå litt engstelig, men varm.
Og langt inne i skallen min,
helt innerst der, kribler det av andre tanker,
rare og små, nesten med hyssing rundt,
men de puster ennå.
Fulle av forventning, nesten av fryd.
Det hender det klør i dem-
de vil ut og leke gjemsel med meg.
Ofte - ofte.
Men da er de borte plutselig. Jeg finner
dem ikke igjen. Det er gått så mange år,
og blitt så mange svære lag av tid
utenpå alt.
- - - Men kom igjen da dere. Kom igjen,
sa løper vi og gjemmer oss
alle, alle.*

Rolf Jacobsen

Presidenten har ordet.

En tid for alt

Å er min ledertid over for denne gang, og i august leveres stafett-pinnen til ny leder. Det er betryggende – og det skaper kontinuitet – at vi har ledere som står klare til å overta. Slik fungerer organisasjonen godt. Det gjelder også utvalgene og de ulike møtegruppene; alle har fått sine tildelte oppgaver og gjør sin plikt.

❖ Fellesskapet i YMC er viktig. Vi samles for å lytte til et interessant foredrag, for senere å spise et enkelt måltid sammen mens praten går om løst og fast. Dette er en organisering som fungerer bra. De fleste som blir spurt om å holde foredrag, sier ja, og de møter alltid en lydhør forsamling.

❖ Samtidig vet vi at gjennomsnittsalderen øker, og det blir færre å fordele oppgavene på. Dersom vi skal opprettholde vårt aktivitetsnivå trenger vi kanskje nyrekruttering – noe vi har snakket om flere ganger. Vi trenger å se oppmerksomt på dette og se hvordan hver enkelt av oss kan bidra etter evne.

❖ Samtidig skal vi glede oss over det vi har, en godt organisert klubb hvor alle stiller opp og bidrar til fellesskapet. Foredragene har stor spennvidde, fra helt dagsaktuelle tema til kristen oppbyggelse. Organisasjonen er i støpeskjeen når det gjelder forholdet til KFUM-KFUK, og i forlengelsen av dette hvilket navn vi skal ha. Det siste forslaget er ikke blant de bedre som er kommet. Det blir derfor spennende å se hva regionmøtet i Stavanger kommer til å gjøre.

❖ Men skuta seiler for god bøl videre, vi haler og drar i tauverk og seil så godt vi kan, og det skal vi fortsette med – fra høsten med ny kaptein.

Simon

Gratulerer!

Mai

Sigvart Byberg	2.
Solveig Fjøsne Saltvik	8.
Kjell Arnold Nyhus	10.
Trond Buraas	15.
Johannes Johnson	19.
Solveig Kjos	26.

Juni

Ingun Røberg Fjeldstad	4.
Elisabeth Berntsen	10.
Rønnaug Håve Sæhlie	17.
Elisabeth Lie	17.
Peder Hodøl	19.
Synnøve Pünther	25.
Reidun Holten	26.
Bente Hugo	28.
Arild Sørum Stana	28.
Eli Smebye	30.

Juli

Svein Sandsbakk	13.
Lars Viggo Berntsen	26.
Inger Helene Høyen Hodøl	30.

August

Magnus Kausland	2.
Jorunn Lygre Jensen	14.
Simon Bringeland	24.
Einar Graff Hugo	25.
Anna Sofie Fjøsne	28.

Pave Frans 1936 - 2025

Andre påskedag, 21. april kom nyheten tidlig på morgenen om at Pave Frans var død. Visst hadde mennesker merket seg at han hadde blitt behandlet for dobbeltsidig lungebetennelse siden midten av februar. Men så hadde han blitt utskrevet fra sykehus kort tid før den stille uke. Alt tydet på at kirken og verden fikk beholde pave Frans en stund til.

◆ Når dette skrives venter mange på det forestående konklavet som begynner 7. mai. Pave Frans' begravelse, lørdag 26. april, ble sendt på NRK TV2 og via en rekke nettsider. Fortsatt husker jeg sensommerdagene i 1978 med sine tre paver, Paul VI, Johannes Paul I og Johannes Paul II, da var det stort sett ikke mer enn noen minutters dekning på Dagsrevyen.

◆ Nå er interessen en annen. Oppmerksomheten har vært vedvarende over tid. Mange er de som håper og ber om at også den neste paven evner å være en som gir mennesker en opplevelse av å være sett med et barmhjertig blikk, og vi alle sammen tilhører den samme menneskelige familie.

◆ Pave Frans viste oss det helt grunnleggende ved det å være kristustroende og menneske. En lederskikkelse som ved hele sitt vesen forholdt seg til andre uten distanse eller tilgjorthet. Gjennom sin tilstedeværelse bygde han relasjoner, og var selve kroppsliggjøringen av det å være et menneske for andre, for Gud. Mangt har blitt sagt om denne paven fra «den nye verden», og mangt kommer til å bli skrevet også i årene som kommer.

◆ Noe av Frans sitt særpreg var den spontane, nen til å bevege seg utenfor de fastlagte stier og ferdigskrevne manus. Han hadde som jesuitt en åpenhet mot Ånden og hvor Ånden førte ham, slik lot han seg intuitivt drive mot mennesker som befant seg i ytterkanten av samfunn og

kirke. Og hvordan kunne det være annerledes?

Var det ikke fra periferien Gud kom til oss, først gjennom det jødiske folket og så gjennom Jesus Kristus?

◆ Pave Frans ga barmhjertigheten ansikt, ga den kropp. Selv oppsummerte han det slik: *«Jeg vil aldri bli trett av å si at Guds barmhjertighet ikke er en vakker ide, men snarere konkret handling. Selv menneskelig barmhjertighet er ikke autentisk før den blir til konkrete og erfarbare handlinger i vårt daglige liv. Apostelen Johannes sin advarsel har varig verdi: «Mine barn, la oss elske, ikke med tomme ord, men i gjerning og sannhet» (1. Joh 3,18). At barmhjertigheten er sann kommer til uttrykk i våre daglige handlinger som gjør Guds gjerning synlige i vår midte».*

◆ Selv ble pave Frans aldri lei av å understreke to forhold. For det første var han en synder som trengte Guds tilgivelse og barmhjertighet, for det andre trengte han et fellesskap av mennesker som bad for ham.

◆ Kanskje mangt ville bli annerledes om vi, som pave Frans, tok utgangspunkt i at vi alle er syndere som trenger Guds tilgivelse og barmhjertighet? Med forvisning om at vi kan omslutte hverandre i bønn med visshet om at Gud i Kristus er barmhjertighetens kilde og ansikt.

Morten Stensberg

Clarion Hotel Energy

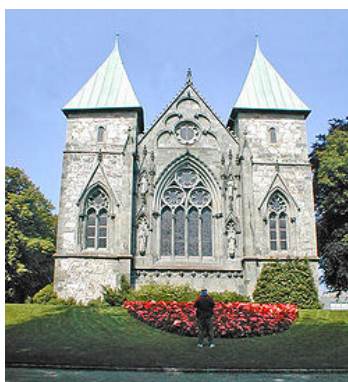
Velkommen til Regionkonferansen i Stavanger

på Clarion Hotel Energy

fredag 13. - søndag 15. juni 2025

«Sverd i fjell» er et monument innerst i Hafrsfjord

Prekestolen

Stavanger domkirke

Ullstein kloster

I ALL SIN GLANS NU STRÅLER SOLEN

*I all sin glans nu stråler solen, livslyset over nådestolen,
nu er det pinseliljetid, nu har vi sommer lys og blid,
nu spår oss mer enn englerøst i Jesu navn en gyllen høst!*

*Den korte natt som jorden svaler, er fylt med sang av nattergaler,
og alt hva Herren kaller sitt, kan slumer søtt og våkne blidt,
kan drømme skjønt om paradiset og våkne til vår Herres pris.*

*Det ånder himmelsk over støvet, det vifter hjemlig gjennom løvet,
det lufter liflig under sky. Nu åpnes paradiset på ny,
og yndig risler ved vår fot en bekk av livets klare flod.*

*Alt skapes av den Ånd som daler, alt virkes av den Ånd som taler,
den Ånd som skjenker liv og trøst av kjærlighet med sannhets røst
i Ordets navn som kom til jord og seierrik til himlen for.*

*Våkn opp, all jordens dype toner, til pris for menneskets forsoner!
Kom sammen, alle tungemål, i takkesangens offerskål!
Og jubel her ved Herrens bord nu, menighetens glade kor.*

*I Jesu navn da tungen gløder hos hedninger så vel som jøder;
i Jesu-navnets offerskål forenes alle tungemål.
I Jesu navn skal tone da det evige Halleluja!*

❖ Denne pinsesalmen av N.F.S. Grundtvig (1783-1872) er ein av dei finaste pinsesalmene vi har i Norsk Salmebok, nr 232. Den danske teologen Kirsten M. Andersen har skrive: «Salmen er pinsesalmen over alle pinsesalmer. Det er vanskelig å forestille seg en gudstjeneste pinsesøndag i en dansk-syngende menighet, uten at den synges. Den har vunnet hevd i kristne menigheter av alle slag. Det gjelder over hele linjen, enten det er en soknemenighet i folkekirken, en frimenighet, blant katolikker, baptister eller reformerte.»

❖ Denne salmen kan ved første augnekast sjå ut som ein natursalme som først og fremst skildrar liljer og sommarlys, fuglesong, lauv og angen av vårens varme. Men det er berre på overflata det ser slik ut. Naturskildringane er bilete som fortel om Heilagandens gode gjerning i pinsa og i menneskehjarto. «Nu åpnes paradiset på ny» - «alt virkes av den Ånd som taler.»

❖ For Grundtvig var det aldri nok å sjå det evige livet som noko som ventar etter at dette livet er slutt, som tidlegare salmediktarar ofte hadde gjort. Det evige livet er til stades her og nå. Som blada faldar seg ut for den varmande sola, slik opnar menneskehjarto seg for Guds andes sommarvind. «Det ånder himmelsk over støvet, det vifter liflig gjennom løvet.» Mitt ynskje som pensjonert prest for pinssegudstenestene er at denne salmen alltid må vera med!

Nils Kristian

SKAPELSE PÅGÅR

✠ irkemøtet i Trondheim nå i april, gjorde en viktig endring av oversettelsen av den eldgamle Apostoliske trosbekjennelsen (Apostolicum). Det gjelder den nynorske oversettelsen. Tidligere sto det: «Eg trur på Gud Fader, den allmechtige, som skapte himmel og jord». Nå står det: «Eg trur på Gud Fader, den allmechtige, skapar av himmel og jord» (bokmål: «himmelens og jordens skaper»). Den første oversettelsen leder tanken i retning av at skapelsen tilhører fortida, mens den siste oversettelsen viser at skapelse skjer hele tida, også i nåtid. Det er en rett og god endring.

❑ Skapertroen er ikke en teori om fortida, men glede og takknemlighet over det Gud skaper nå. Gud holder verden oppe, han puster liv og ild inn i den fra sekund til sekund. Obs! Skapelse pågår! Barn fødes. Sår gror. Korn modnes. Planetene følger sine tilmålte baner, og akkurat nå flyr skjæra med kvist i nebbet for å gjøre i stand reiret til egg og unger. Der-som Gud er den «som gir liv og ånde, ja, alt til alle» (Apg 17,25), så kan ingenting eksistere og forbli av seg selv, uten skaperkraften. Det er denne kraften Bibelen lovsynger: «Jorden mettes med frukten av din gjerning. Du lar gresset gro for dyrene og for menneskene vekster de kan dyrke. Slik lar du brødet komme fra jorden og vinen som gjør menneskene glade [...] Du sender din Ånd, og det skapes liv, du fornyer jordens overflate». (Sal 104).

❑ Det er presens, det er nåtid! Om skapertroen kun blir en tilslutning til noe som skjedde en gang i tidens morgen, så er troen krympet og Gud skjøvet på distanse, ja, nærmest ute på dato. Gud er ingen urmaker som en gang laget ei klokke for så å legge den fra seg og la den tikke og gå til den stanser. Nei, verden er frisk og ny hver morgen.

❑ Da Martin Luther (f. 1483) skulle forklare folk hva det betyr å bekjenne seg til

Skaperen, gjorde han det slik: «Jeg mener og tror at jeg er Guds skapning. Det vil si at han har gitt meg – og ustanselig holder ved lag – kropp, sjel og liv, store og små lemmer, alle sanser, fornuft og forstand; videre mat og drikke, klær, levebrød, kone og barn, tjenere, hus og hjem osv. Dessuten lar han alle skapninger bidra til å fremme livet og dekke livsbehovene, både sola, månen og stjernene på himmelen, dag og natt, luft, ild, vann, jord og alt den bærer fram. [...] Altså lærer vi av troens første artikkel at ingen av oss har livet, eller noe av det som er nevnt eller nevnes kan, fra seg selv eller kan holde det ved lag, hvor lite og ubetydelig det enn måtte være. For alt dette rommes i ordet «Skaper». (Fra Luthers Store katekisme)

❑ Legg merke til at Luther ikke bruker én setning om det som skjedde i fortida. Fokuset er at alle skapninger kan «bidra til å fremme livet». Naturligvis kommer vi fra våre foreldre, men vi kommer også fra Gud. Ingen har blitt til ved en tilfeldighet – sett med Guds øyne – vi er alle en del av Guds kjærlige plan, som igjen peker på vår verdighet. Vi er Guds medskapere. Når vi bygger hus, høster tomater, oppdrar barn, konstruerer bruer og samler ny kunnskap, så deltar vi i den pågående skapelsen av verden.

❑ Troen på Skaperen er det umiddelbare svaret på hvorfor noe i det hele tatt fins. Vi sier ikke at det må være slik, eller at det er logisk tvingende, men vi anser troen på Skaperen for å være rimelig og sannsynlig. Verden har et opphav. «I begynnelsen var Ordet» (gresk: logos), står det i Johannes' evangelium. Logos var begrepet for universets orden og sammenheng, dens plan og visdom. Vi tror at det er en ordnet sammenheng og mening med skapelsen, den er «logisk» og rasjonell om enn på en gåtefull måte.

Kjell A. Nyhus

PÅSKEKRIM

GÅTEN JESUS

Det er mange som les krim i påska og det som hende med Jesus i påska er verkeleg ein kriminalhistorie. Svikefulle læresveinar, Herodes og Pilatus, store folkemengder, hosiannarop som går over i krossfest, ei tom grav og gjensyn med Meisteren som braut seglet på grava. Eit stort drama som har gjeve inspirasjon til tonekunst, litteratur, biletkunst og teater.

I tillegg til dramaet slik Bibelen skildrar det, har Ragnhild og eg lese høgt for kvarandre frå ei anna bok. Boka heiter «GÅTEN JESUS» med undertittel: «En fortelling – mange stemmer.» Boka er skriven av Notto R. Thelle og utgjeven på Verbum. Den er vel verd å lesa!

Kva var det som gjorde Jesus gåtefull?
Det var ikkje mystiske utsegner for dei innvigde. Det var hans klåre tale og tydelege valg. Han bøygde seg ned til dei fattige og forkomne og han reiste dei opp. Han gjekk friviljug inn i fornedring og krossdød. Krossen blir ståande som den store gåta. Thelle let dei ulike bibelske røystene tala om dette som dei første kristne forsøkte å forstå.

Han har ei eiga evne til å sjå både personar og hendingar i nye perspektiv. Han auser av rike kjelder både i aust og vest. Ikkje minst har hans arbeid i 12 år som misjonær i Japan, gjeve han ei innsikt som ikkje mange har. Fagleg innsikt kombinert med personlege erfaringar gjev ein ekstra dimensjon til tekstane hans. Thelle vandrar gjennom mangfaldet i påskeforteljingane i Bibelen. Han opnar opp for den polyfonien av forteljingar om Jesus og forståingar av Jesu død og oppstode som finst i Det nye testamente. Inspirert av både forskinga og litteraturen let han dei einskilte forteljingane tala ut frå eigne premissar.

Den svenske karmelittmunken Wilfrid Stinessen skriv om boka til Notto R. Thelle: «Dette er en viktig bok som stadig åpner nye horisonter og kommer med overraskende innsikt. Det er et crescendo i boken, mer og mer nærmer man seg evangeliets kvintessens at Gud er en Gud for de fattige.»

Nils Kristian

